> DÜBAM
DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

ARAP BAHARI SONRASI ORTADOĞU ve İSLAMİ HAREKETLER

> 2015 EKİM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM

ARAP BAHARI SONRASI ORTADOĞU VE İSLAMİ HAREKETLER

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

Yayın Koordinatörü
Hazinadar Hasan Hız

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

Arap Baharı sonrası Ortadoğu ve İslami hareketler
(SUNUŞ)

Arap Baharı sonrası bölge çok değişti. Siyasi dengelerin yanı sıra isyanların baş aktörü görülen İslamcı hareketlerde de önemli değişimler yaşandı. Mesela Müslüman Kardeşler Mısır'da devlet şiddetine maruz kalarak yasadışı ilan edildi; Suriye iç savaşında da aynı durum yaşandı.

Bu dosya yabancı bir think tank gözüyle yazılmış Arap Baharı sonrası Ortadoğu ve İslami hareketlerin durumunu değerlendiren makalelerden oluşmaktadır. Mısır, Suriye ve Afganistan-Pakistan kapsamındaki bu dosya Batılı bakış açısına sahip olsa da bilgilendirici ve belli çevrelerin algısını vermesi açısından önemli buluyoruz.

DÜBAM oylumlu dosyalarla konuyu takip etmeye devam edecek.

Mısır Darbesinden Sonra Müslüman Kardeşler

Steven Brooke

3 Temmuz 2013'te seçilmiş cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin devrilmesi, Müslüman Kardeşler'le Mısır'daki yeni askeri rejim arasında aleni bir siyasi savaş başlattı. Büyük ihtilafın bir parçası olarak rejim, İhvan'ın ülke çapında yaygın sosyal yardım ağının kökünü kazımak için belirsiz bir gayretin içine girdi. Bu yazı rejimin İhvan'ın sosyal hizmetler ağına, özellikle de onun okul ve tıbbi tesislerine karşı faaliyetlerini ele alıyor.

Mısır'da İslamcılar (diğer çoğu grupla birlikte) hep siyaset, medya ve dini aktivizmden uzak tutulmuştu. Şimdi rejim, sosyal faaliyetleri de devre dışı bırakıyor, ona organize olmak için sadece sokak eylemciliği kalıyor. Günümüzde Mısır'da sokak protestoları tehlikeli derecede artıyor. Barışçı protestolarla şiddet olayları arasındaki çizgi giderek bulanıklaşıyor.

Rejimin İhvan'ın sosyal yardım ağına yaptığı baskılar uzun vadede bu kurumun uzlaşma, kanunlara uyma şeklindeki yaklaşımını tehlikeye sokar. İhvan, tarihi olarak sosyal yardım sağlama faaliyetlerini devletin yardımlarını tamamlayıcı ve neticede ona bağlı olarak yapmıştı. Bu kurumlara karşı son hukuki mücadeleler, İhvan'ın sosyal hizmetlerini yeraltına çekebilir, onu daha ademi merkeziyetçi ve muhtemelen devrimci istikamete yöneltebilir. Bu arada, tüm bölgede görülen Selefi-Cihatçı gruplar, sosyal hizmet sunmanın mevcut devletlerin meşruiyetine karşı koyacak bir mekanizma olduğunu gösteren modeller ortaya koyuyorlar. Tüm bu iç ve dış baskılar, İhvan'da eskilere dayanan kanunlara uyma yaklaşımına güçlü bir darbe indirebilir.

Rejimin stratejisi

Eylül 2013'teki bir mahkeme kararı, rejimin Müslüman Kardeşler'in sosyal yardım ağına karşı harekete geçmesi için hukuki mesnet teşkil etti. Kahire Acil Durumlar Mahkemesi, o kararda Müslüman Kardeşler'in terör örgütü olduğuna hükmetti. Mahkeme, eş zamanlı olarak, İhvan'ın fiziksel ve mali varlıklarına el koyma ihtimalini değerlendirmek üzere bir soruşturma komisyonu kurdu. Komisyon, Aralık 2013 sonunda İhvan'ın mal varlığıyla ilgili ön soruşturmasını tamamladı. Kısa süre sonra da gruba bağlı sosyal hizmet kurumlarıyla ilgili listeler basına sızdı. İlk listede Mısır'da 27 vilayete yayılmış birbirinden ayrı 1142 kurum yer aldı. Bunlar arasında hem Müslüman Kardeşler'le net bir şekilde irtibatlandırılan kurumlar hem de komisyonun İhvan'ın üzerinde geniş tesirinin olduğu ya da İhvan tarafından kontrol edildiğine hükmettiği kurumlar vardı. Bunlar arasında özellikle El Camia El Şeriyye ve Ensar El Sünne gibi yaygın İslami kuruluşların yerel şubeleri dikkat çekti. Bu sırada Mısır gazeteleri de Müslüman Kardeşler'le bağlantılı 87 okulla ilgili liste yayımladı. Hem bu kurumlar hem de okullar hemen varlıklarının dondurulması, soruşturmanın derinleştirilmesi ve muhtemelen varlıklara el konulmasıyla karşı karşıya kaldı.

Bu ağın mevcut şekliyle devamının, rejim için kabul edilemez riskler barındırdığı görülüyor. Onlarca yıldır İhvan'ın sosyal hizmet ağı Mısır'da şehir ve köylere derinden nüfuz etmiş halde. Bu durum harekete büyük destek kazandırıyor ve minnet duyulmasına yol açıyor. Bu ağ, var olmaya devam ettikçe Mısır'ın yeni idarecileri için potansiyel muhalefet merkezi olarak görev yapacaktır. İhvan, kaynaklarını Mısırlıların gündelik meselelerine yardım için kullanarak destek kazanabilecektir.

Mısır'ın yeni idarecileri, İhvan'ı bastırma arzularıyla toplumsal istikrarı muhafaza etme gereğini dengelemek için yeni yönetim ekipleri tayin ediyorlar. Tesisleri denetleyecek bu kişiler, bürokratlar ve güvenlik kuvvetlerinden oluşuyor. Yönetim ekipleri hastane hastane dolaşıp denetleme yaparken rejim yetkilileri de tesislerin kapatılmayacağını, tesislerdeki kalitenin zarar görmeyeceğini vurguluyorlar.

Sivil toplumun ötesinde, grubun iktisadi teşebbüsleri de hedef alınıyor. Grubun siyasete katılımı engellendi. Bununla birlikte İhvan'ın iddia edilen tesirlerinin ortadan kaldırılması için dini eğitim ve araştırmalar sahasında sıkı denetimler

gerçekleştiriliyor. Tüm bunlar, İhvan'ı Mısır siyasetinin dışında tutup yabancı bir kuruluş olarak karalamak için yapılan etkileyici kampanyalar arasında gerçekleştiriliyor.

Aşağıdaki bölümler, rejimin İhvan'ın sosyal hizmet ağına karşı mücadeleyi nasıl verdiğini özellikle İhvan bağlantılı iki büyük grubun akıbetini inceleyerek detaylı bir şekilde anlatıyor. İlk bölümde Müslüman Kardeşler'in en büyük kuruluşlarından İslami Tıp Derneği inceleniyor. İkinci bölümde ise rejimin İhvan'ın okullarını kontrol etme çabaları ele alınıyor.

İhvan'ın hastane ağı

Ünlü Müslüman Kardeşler lideri Ahmed El Malt, 1977'de İslami Tıp Derneği'ni (İTD) düşük maliyetle kaliteli tıbbi hizmet vermek için kurdu. Kuruluş hızla büyüdü. Askeri darbe öncesinde derneğin 22 hastanesi, yedi özel tıp merkezi (dört diyaliz merkezi, bir oftalmoloji merkezi, bir doğum kliniği, bir de özel ihtiyacı olanlar için merkez) vardı. İTD, İhvan'ın organize sosyal hizmet kurumlarının en büyüğü ve en eskisidir.

3 Temmuz'dan kısa bir süre sonra, güvenlik kuvvetleri, kayıtlı olup olmadıkları, evraklarının güncel olup olmadığını tespit için her bir İTD tesisini ziyaret etti. İTD ayrıca, yönetim kurulunda Müslüman Kardeşler'in önde gelen üyeleriyle bağlantısını kesmek zorunda bırakıldı.

Aralık 2013'te mevduatları dondurulacak İhvan bağlantılı kuruluşlar listesinde İTD de vardı. Kısa bir süre sonra İTD devletin El Ahram gazetesinin ilk sayfasına ilan vererek faaliyetlerine izin verilmesini istedi. Mevduat dondurmanın İTD'nin faaliyetlerini ne kadar etkilediği açık değil.

Rejim 2015'in başında İTD'nin kontrolünü resmen ele geçirdi ve mevduatlarına el koydu. Hastanelerin yönetimleri feshedildi, yerlerine rejim yanlısı yöneticiler getirildi. Rejime göre İTD'nin paraları "terörizmi desteklemek" için kullanılıyordu.

Müslüman Kardeşler'in okulları

İhvan'ın özel okul ağı, grubun geniş çaplı sosyal hizmet şebekesinin ikinci sütunu olarak hizmet görüyor. Eylül 2013'te Müslüman Kardeşler'i terör örgütü

olarak ilan eden mahkeme kararı, İhvan'ın okullarını kontrol altına alması için rejime hukuki dayanak oluşturdu. Önce bu okullar bir tür kayyumlukla yönetildi ama Eğitim Bakanlığı komisyonuna bağlı olarak faaliyetlerine devam etmesine müsaade edildi. Daha sonra İhvan'a bir başka tahkir unsuru olarak okullar "30 Haziran okul komisyonu" yetkisi altına yerleştirildi.

Rejimin asıl şikâyeti, İhvan'ın bu okulları asker ve polise karşı şiddete teşvik için kullandığıydı. Bazı durumlarda güvenlik kuvvetleri okullara doğrudan müdahale etti ve rejime karşı saldırıları organize ettiği ya da saldırılarda kullanılmak üzere eleman devşirdiği suçlamalarında bulunduğu kişileri gözaltına aldı. Bu okullar ise haklarındaki suçlamaları reddetmekle kalmayıp soruşturmalardaki saçmalıklara da işaret ediyorlar. Örneğin, Asyuit'te Hira adlı okulun yöneticisi, sınıfta Şirinler'le ilgili bir okul karikatüründe dört parmağın kaldırılmış olmasını rejimin "Rabia" işareti olarak algılayarak okulun rejim karşıtlığı yaptığına delil gösterdiğini ifade etti.

Müslüman Kardeşler'le bağlantılı olmalarına rağmen çok sayıda okul sahibi, Eylül 2013 kararına istinaden rejimin şahsi mülklerine el koyabileceği iddiasına karşı çıktı. Bazı okullar da Aralık 2013'teki, Müslüman Kardeşler'le bağlantılı olduklarına dair karara karşı koydu ve başarı sağladı. Bunların okulları asıl sahiplerine iade edildi.

Rejim, Ocak 2015'te İhvan'ın okullarını kontrol altına alma çabalarına temelden yeniden başladı. İlk adım olarak, tüm okulların yönetimlerine yeni yöneticiler atayarak sürece "yeni kan" zerk etmeye başladı. Eğitim Bakanlığı yetkililerine göre, bu kampanya süratle sonuç verdi. Şubat 2015'te Eğitim Bakanı İhvan'ın okul ağının "yüzde 85 kontrol altında" olduğunu iddia etti.

Rejimin İhvan'ın eğitim ağını düzene sokma teşebbüslerinin, yeni terörle mücadele kanunu sebebiyle iyice ivme kazanması bekleniyor. Mısır cumhurbaşkanı şubat sonunda kamu düzeni için tehdit olarak görülen grubun mevduatlarına el konulması için Mısır yetkililerine geniş yetkiler veren bir dizi kanun imzaladı. Rejim, bu kanunları uygulamakta hiç gecikmeyerek mart ayında Müslüman Kardeşler'in önde gelen 18 üyesini belirledi ve bunların mevduatlarına el koydu.

Sosyal hizmet sağlamanın alternatif yolları

İhvan'ın sosyal hizmet sağlama yaklaşımının önemli bir özelliği, mevcut devletle uyum içinde olmaktır. Bu yaklaşımın zayıflamasıyla Selefi cihatçı grupların yaklaşımı öne çıktı. Bunlar mevcut devletle yarışarak, ona karşı koyarak sosyal hizmet sunarlar.

Selefi cihatçılar son zamanlarda sosyal hizmet sunma kabiliyetine büyük önem vermeye başladılar. Arap Yarımadası'nda El Kaide örgütünün lideri Nasır El Vuheyşi'nin Mali'deki muhatabına yazdığı mektup bu konuda iyi bir örnektir. Vuheyşi, sosyal hizmetin ehemmiyetiyle ilgili şu tavsiyede bulundu:

Gıda, elektrik ve su gibi günlük ihtiyaçlarında yardımcı olarak insanların gönlünü kazanın. Bu ihtiyaçların karşılanması insanlar üzerinde büyük etki bırakacak, onların bize sempati duymasını sağlayacaktır. Biz Yemen'deki kısa tecrübemizde bunu gözlemledik.

Selefi cihatçı sosyal hizmet sağlama yaklaşımı Mısır'da yeni değil. 1990'ların başında Cemaat-ül İslamiye Giza'da İslam Emirliği kurmuş, bölge halkı için sosyal yardım ağı tesis etmişti. Mısır hükümeti, meşruiyetine yönelik bu meydan okumayı önledi ama ülkedeki son isyanlar yeniden sosyal hizmet sunmaya başlamaları için Selefi cihatçılara yeni fırsatlar oluşturdu.

Sonuç

Yukarıda bahsedildiği gibi, son iki senedeki olaylar, sosyal yardım faaliyetlerinde bulunabilmesi için İhvan'a tüm hukuki yolları kapattı. Bu durum şiddete vurgu yapan alternatif modellerin cazibesini artırıyor. Bunlar arasında Selefi cihatçı grupların sosyal yardımları mevcut rejimlerin meşruiyetine karşı bir vasıta olarak kullanmaları özellikle önemlidir. IŞİD bu konuda Irak ve Suriye'de başarılar elde ederken bölge boyunca benzer hareketlerde de başarı kaydedildi. Mısır'ın geçmişinde de buna dair örnekler var. Mısır'ın eskiye dayanan sosyoekonomik zorlukları da bu hareketlere sosyal ve siyasi güç kazanma fırsatı veriyor.

Neticede, rejimin vatandaşların güvenlik taleplerini kale almaksızın sosyal yardım sağlayıcılarını hedef alması, İslamcı sosyal hizmet aktivizminin geleceğiyle ilgili ilmi tartışmalarla sonuçlanabilir. Diğer bir deyişle, Mısır'da mevcut gidişat devam ederse bu, muhtemelen otoriter rejimi devirebilecek son derece ra-

dikalleşmiş küçük bir Müslüman Kardeşler grubu ya da büyük bir cihatçı saldırısı olmayacak. Aksine bu, onlarca yıldır liderlerinin hep daha fazlasını verip daha azına razı olmalarını tavsiye ettiği politikaları takip eden Mısır vatandaşlarını da ihtiva edecek büyük bir ayaklanma olacaktır.

Kaynak: Brookings Institution

Dünya Bülteni için çeviren: Arif Kaya

Suriyeli Müslüman Kardeşler'in Hayatta Kalma Çabası

Raphaël Lefèvre

Suriye'deki çatışmalar, Müslüman Kardeşler'in, otuz yıl önce Hafız Esad'ın onları ülke dışına yollamasından sonra yeniden siyasi arenaya girebilmesi için bir fırsat sunuyor. Hasan el Benna'nın fikirlerinden ilham alarak, Suriye'deki din adamları tarafından kurulan grup, 1950'ler ve 1960'larda, Baas rejimine karşı İslamcı bir muhalefet oluşturana kadar, parlamentoya girmişti. Bu gruba tarihsel ve devrimci bir meşruiyet kazandırmıştı.

Bu avantajlara rağmen Suriyeli Müslüman Kardeşlerin tabanda etkisi hala naçizliğini sürdürüyor. Bu uzun sürgün Suriye halkında onlara karşı bir şüphe yarattı. Bunun yanında grup liderliği hala eski ve yaşlı figürler tarafından yönetiliyor ve bu Suriyeli gençlerin gruba sempati duymasını engelliyor. Sonuç olarak şu anda Müslüman Kardeşler İslami meşruiyet için mücadele eden fraksiyonlardan sadece birini temsil ediyor.

Bu bağlamda, Irak ve Şam'daki İslam Devleti ve Nusra Cephesi gibi aşırı grupların büyümesi Müslüman Kardeşler için hem avantaj hem de dezavantaj oluşturuyor. Diğer taraftan liderliğin siyasi faydacılığı ve merkezi ideolojik söylemi, ılımlı İslamcı grubun Batı destekli Suriye muhalefeti içinde egemen güç olmasına katkı sağlıyor.

Faydacı liderlik

Müslüman Kardeşler 2011'deki Suriye krizinin başından beri sürekli sürgün edilen muhalefeti kontrol etmekle suçlanıyor. Fakat gerçekte grup muhalif yapılanmaların iniş çıkışlarıyla savruluyor. Örneğin 2011'de Suriye Ulusal Konseyi kurulduğunda, liderler ne siyasi programını İslamize etmek istediler, ne de liderlik iddia ettiler. Bunun yerine, liderler geniş bir ittifak elde etmek için diğer aktivistlerle birlikte çalışmayı tercih etti. Başkanlık pozisyonlarına kendi sosyopolitik arka planlarından farklı muhalif kişileri getirdi.

Müslüman Kardeşler politikacıları, Obama yönetiminin Aralık 2012'de Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu'na dahil etmeye çalışmasından sonra, yine yeteneklerini gösterdi. İlk başlarda büyük bir oluşum içine girmek istemese de, sonunda kendi liderleri Faruk Tayfur, yeni oluşumun Başkan Yardımcısı oldu.

Hitto'nun zafer kazanması, daha sonra istifa etmesi ve ardından hemen Suudi destekli Ahmed el-Cerba'nın muhalefetin yeni lideri olarak tayin edilmesi, Müslüman Kardeşler'in bölgesel güç mücadelesi konusundaki karışıklığını göstermiş oldu. Grup, medyadaki yansıması ve siyasi destek karşılığında, önce Suriye muhalefetinin Katar kampını destekledi. Beklendiği gibi bu, Suudi Arabistan ile aralarının açılmasına neden oldu. Böylece Müslüman Kardeşler'in sürgün edilmiş muhalefet içindeki etkisi düşerken, liderler bu dönüşümü idare edebilmek için faydacı yollar düşünmeye başladı. O zamandan itibaren Faruk Tayfur grubun Krallık ile ilişkilerini düzeltebilmek için elinden geleni yaptı. Riyad'ın gözüne girmek için Koalisyon'da Suudi ajandayı destelemek dâhil bir sürü şey yapıldı. Sonuç olarak Tayfur'un realist bakış açısı Mısır'daki Müslüman Kardeşler'in sevgisini kazandı. Ocak 2014'te, Ahmet el-Cerba ikinci kez muhalefet lideri olma yoluna girdiğinde, Müslüman Kardeşler üyelerinin çoğu Suudi destekli Cerba lehine oy kullandı.

Bu faydacılık, Suriyeli Müslüman Kardeşler'in, Suudi Arabistan'ın Mart 2014'te Müslüman Kardeşler'i terör örgütü ilan etmesi sonucunda bir zarar görmemesine olanak sağladı. 1980'lerin başlarında Hafız el Esad'ın baskıları sonucunda ülkeye sığınmak zorunda kalan Suriyeli Müslüman Kardeşler üyelerinin

bilinen yüzlercesi, Krallık içinde güvenli bir şekilde yaşıyor ve çalışıyor. Ve Kasım 2014'te, Suriyeli Müslüman Kardeşler, Cidde'de görev yapan cerrah Muhammed Velid'i yeni lider olarak seçtiklerinde, Suudi yöneticiler herhangi bir itirazda bulunmadılar.

Merkezi bir ideoloji mi?

Suudi Arabistan ile intibak sağlamak, Mısırlı ve Suriyeli Müslüman Kardeşler liderlikleri arasında uzun zamandır devam eden siyasi farkları daha şiddetli halde getirdi. İki grup arasındaki görüş ayrılıkları tarihleri boyunca devam etti fakat özellikle Arap Baharı döneminde daha da arttı. 2013 darbesinden birkaç ay önce Suriyeli Müslüman Kardeşler sözcüsü ve baş ideologlarından biri olan Züheyr Salim, açıkça, Mısırlı Müslüman Kardeşler'in başkanlık seçimleri için adaylık koymasının bir "hata" olduğunu ileri sürdü. Suriyeli Müslüman Kardeşler Muhammed Mursi'ye ve Suriye'deki çatışmaları ele alış biçimine de eleştirilerini yönelttiler. Mayıs 2013'te, resmi bir Suriyeli Müslüman Kardeşler yayınında, Mısır Cumhurbaşkanı'na yönelik ağır kelimeler kullandılar. "Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin Moskova'da söylediklerini duymak halkımız için acı vericiydi. (…) Suriye halkı ve örgüt üyelerimiz kendinden bir açıklama bekliyor." Mısır Cumhurbaşkanı'nın son dakikada Suriye politikasını değiştirmesi ve Esad'a karşı yaptığı "cihat" çağrısı bile Suriyeli örgütte şüphe uyandırdı. Suriyeli Müslüman Kardeşler'in tepedeki isimlerinden biri olan Ali Sadreddin Beyenuni, "Suriye halkı, kendi geleceği için neyin gerekli olduğunu en iyi kendisi bilir. Suriye'nin yabancı savaşçılara ihtiyacı yoktur" dedi. Mısır ordusunun Temmuz 2013'teki darbesi ise, Suriyeli Müslüman Kardeşler'i ister istemez Mısırlı kardeşleriyle dayanışmaya ve Mursi'ye yönelik eleştirilerini yumuşatmaya itti.

Suriyeli Müslüman Kardeşler'in liderleri, Mısırlı Hıristiyanların ve kadınların Mısır Cumhurbaşkanı seçilememesine son derece eleştirel bir şekilde yaklaşıyorlar. Ayrıca, Mısırlıların İslami hukuka uyan yasal bir sistem oluşturmak için, seçilmiş bir din adamları konseyi oluşturma çağrısını açık bir şekilde reddediyorlar. İdeolog Züheyr Salim, "Teokrasi alanına girmek istemiyoruz," diyor. Bu "merkezi" bakış açısını daha kamusal alanda somut bir hale getirmek için, Suriyeli Müslüman Kardeşler Temmuz 2013'te Vaad partisinin (Adalet ve

Anayasa için Ulusal Parti) oluşturulmasına öncülük etti. Bu "İslami çerçevedeki ulusal parti" Suriyelilerin Müslüman Kardeşler'in üyeleriyle, bağımsız İslamcılarla ve seküler Sunni ve hatta bazı Hıristiyan ve Aleviler'le birlikte çalışabileceğini göstermeyi amaçlıyordu. Bu hareket Suriyeli Müslüman Kardeşler liderlerini AK Parti Genel Başkan'ı Recep Tayyip Erdoğan ile aynı yörüngeye soktu. Çoğunlukla İstanbul'da ve Suriye-Türkiye sınırındaki Gaziantep'te olmak üzere, Vaad figürleri Türkiye hükümeti ile yakın ilişkiler kurmaktan memnun ve hayranlıklarını sürekli "Türk mucizesi"nden bahsederek dile getiriyorlar. Vaad Partisi'nin kuruluşu ile Müslüman Kardeşler'in yapısı, bir tarafta dini ve sosyal eylemleri ve diğer tarafta siyasi aktivizmi olmak üzere iki temel alana ayrılmış oldu. Yeni parti içinde, Müslüman Kardeşler üyesi olanlar ve olmayanların sayıları eşit hale geldi ve böylece karar alma süreçleri İslamcı bir örgütten belirli bir derece bağımsız halde getirildi. Bu durum, Mısır Adalet ve Özgürlük Partisi'nin yapısıyla oldukça zıttı. Yeni parti aynı zamanda Müslüman Kardeşler liderliğindeki yaşlı jenerasyona alternatif olarak genç İslamcıların siyasi kariyerinin önünü de açmış oldu.

Hizipçilik Riski

Suriyeli Müslüman Kardeşler gençliği ve Müslüman Kardeşler'in yaşlı jenerasyonu arasındaki gerilim Vaad Partisi içindeki tartışmaların en başında gelmekte. Grup içindeki çatlaklar ilk olarak, 2010'da, Riyad Al-Shakfa'nın Müslüman Kardeşler Suriye başkanı olarak seçilmesinden sonra başladı. Shakfa'nın seçilmesi Müslüman Kardeşler'in içinde 1980'lerden beri çoğunlukla yaşlı jenerasyonun elinde olan muhafazakâr iktidar bloğuna bir zafer sembolize ediyordu. Seçim sonuçlarındaki hayal kırıklığı, otuzlar ve kırkların başlarında, Müslüman Kardeşler'i yok edip, Suriye Ulusal Eylem Grubu adındaki paralel bir yapı kurmaya çalışan Halep'teki reformcu İslamcı grubu hatırlattı.

Eski Müslüman Kardeşler üyelerinin iktidarı, birçok zorluğu da beraberinde getirdi. Ahmed Ramadan'ın grubun karar alma süreçlerindeki merkezi rolü, grup üyelerini sinirlendirdi. Grubun eski üyelerinden biri, "Ulusal Eylem Grubu, Müslüman Kardeşler'in yaptığı hataları yapıp, bitmişti," diyor. Gruba yakın kişiler ayrıca iktidarın merkezileşmesinin tartışma ortamını engellediğini ve açık bir siyasi-ideolojik görüşün oluşabilmesini önlediğini dile getiriyor.

Ulusal Eylem Grubu ile aynı zamanda doğan Müslüman Kardeşler'in başka bir bölünmeyi engellemesi için gerekli adımları atması gerekiyor. Suriye'deki krizi çözmek adına, sürgün edilen örgütle ilgili meselelere çok fazla dahil olamayan gençlerin de katılımını sağlamak gerekiyor. 2011'den sonra genç Suriyeliler örgütün genel merkezinin bulunduğu İstanbul'a gitmeye ve sosyal medyada Suriye devriminin profilini duyurmaya çalışan inisiyatiflerde veya göçmenlere yardım sağlayan kuruluşlarda yer almaya başladı. Bir kısmı ise grubun haftalık gazetesinin üretimini ve basımını ve daha genel olarak halka ilişkilere yönelik işleri sürdürdü. Şu anda Suriyeli Müslüman Kardeşler çalışanlarının neredeyse yarısı gençlerden oluşuyor.

Ordu İkilemi

Yeni jenerasyon için ortaya çıkan son gelişmelere göre, Muhammed Velid "gençlere odaklanmaya" ve Müslüman Kardeşler'in finansal desteğinin %75'ini, Suriye içinde genç Müslüman Kardeşler üyelerinin yürüttüğü aktivitelere yöneltmeye söz vermiştir. Tüm bunlar Suriyelileri tekrar birbirine bağlama ve Müslüman Kardeşler'in öncülük ettiği bir devrime katkı sağlamak içindir. Grubun yardım kuruluşu Ataa Relief ise Suriye-Türkiye sınırındaki mülteci kamplarındaki en aktif organizasyonlardan biridir. Örgüt aynı zamanda Halep'te ve İdlib'te de bir ofis açmıştır.

Askeri dinamik ilk defa 2012'nin başlarında, Müslüman Kardeşler içinden bazı kişilerin Sivilleri Koruma Komitesi'nin oluşturulmasına katılmasıyla ortaya çıktı. Bu platform, Humus çevresinde insanı yardım dağımı yapmakta ve isyancı gruplara "lojistik destek" sağlıyordu. Askeri mücadele gittikçe daha da genişledi ve bazı isyancı birlikler yağmaya ve haraç kesmeye başladı. Hareket Aralık 2012'de kurulan Devrim Kalkanı Komisyonu (duro el Tavra) ile resmiyet kazandı. Devrim Kalkanı Komisyonu Suriye isyan sahnesinde etkileyici bir aktör olabilecek potansiyele sahipti. Kurulmasının ardından daha küçük birliklere bölünmeye başladı. Savaşçılara yüksek kalitede uçaksavar ve tanksavar silahlar verildi. Ayrıca, "tekfir, zorla yerinden etme, kitlesel katliamlar ve mezhepsel ve etnik ayrımcılık"a yönelik tüm çağrıları geri çevirerek, kendini tam anlamıyla "ılımlı" bir yere konumlamış oldu. Böylelikle yabancı desteği de kazandı. Fakat tüm bu avantajlara rağmen, grup tabanda önemli bir güç olmayı başaramadı. Bazı

insanlar hala Müslüman Kardeşler'i, 1970'lerde Esad rejimine karşı yaptıkları cihat çağrısıyla hatırlıyor. Müslüman Kardeşler'in bir üyesi "geçmişin güvensizliğinin üstesinden gelmeyi henüz başaramadık" diyor.

Bu can sıkıcı hatalar Müslüman Kardeşler'in tabandan gelecek desteğini azaltıyor. Müslüman Kardeşler üyesi bir kişi şöyle diyor: "Bazı kişiler, ilk ve öncelikli olarak politikaya odaklanan bir örgüt olduğumuz için, askeri eylemlere dâhil olmamamız gerektiğini düşünüyor. Diğerleri ise, savaştaki performansımızdan memnun kalmıyor. Ve neredeyse hepimiz bu girişimin bize parasal maliyetinin çok yüksek olduğunu düşünüyoruz. Muhammed Velid'in lider olarak seçilmesinden sonra ise daha çok, Suriye içinde, misyoner ve eğitime yönelik aktivitelere ağırlık verildi. 2014 yılında, platform üyesi bir kişi şöyle diyor: "Bugünlerde grup liderliği bize medya desteği, yiyecek ve kıyafet sağlıyor. Fakat bizim Suriye'deki eğitimlere ve operasyonlara devam edebilmemiz için paraya ve silaha ihtiyacımız var."

Aşırıcılık sorunu

Müslüman Kardeşler liderleri, aşırı İslamcı gruplardan ileri gelen ideolojik sorunları kavramakta yavaş davrandı. İlk başlarda tabandaki geniş mevcudiyetlerini kabul etmeyi bile reddettiler. 2013 Nisan'ında o dönemin Müslüman Kardeşler lideri Riyad el Shakfa Suriye'de aşırıcılığın olmadığını iddia etti. IŞİD'in hızlı bir şekilde yükselmesiyle Shakfa ne kadar önemli olduklarının ve kendilerini radikal gruplardan ayırmaları gerektiğinin farkına vardı. Eylül 2014'te IŞİD liderli Ebubekir el Bağdadi'ye "bakış açılarını geliştirmek için Kuran ve Sünneti doğru bir şekilde ele almaları gerektiğini" önermeden önce, "İlk olarak aşırı fikirlerinden dolayı, ikinci olarak da şiddet eylemleri nedeniyle, IŞİD'le aynı fikirde değiliz," dedi.

Gençlerin Müslüman Kardeşler liderlerinin siyasi fırsatçılığına alternatif olarak katıldığı aşırı örgütler tarafından inşa edilen İslami yönetim yapısına yönelik büyüyen bir risk var. Eskiden Müslüman Kardeşler üyesi olan ve bugünlerde Suriye'de daha radikal bir İslamcı gruba katılan bir kişi, "IŞİD, Müslüman Kardeşler'in başaramadığı şeyi sağladı" diyor. Ve ekliyor, "Halifeliği tekrar düzenledi ve birçok Müslüman'ın dine geri dönmesini sağladı."

Aslında Müslüman Kardeşler'in resmi söylemi tarafından yürütülen ideolojik ılımlılık iç münakaşalardan yoksun değil. Karşılaştıkları en güçlü karşı çıkışlar, grubun eğitim programını yürüten din adamlarından geliyor. "Grubun resmi söylemi belli. Ama kapalı kapalılar ardında bazı din adamları hala İslam Devleti çağrısı yapıyor."

Müslüman Kardeşler'in resmi söylemi ile bazı üyelerinin konuşmaları arasındaki büyüyen uçurum, Suriye ve Irak'taki IŞİD üslerine yönelik ABD yönetimindeki hava saldırılarından sonra daha aşikar bir hale geldi. Müslüman Kardeşler'in bazı din adamlarının Batı karşıtı duruşları, liderlerin resmi söylemlerinden neredeyse tamamen farklıydı.

Müslüman Kardeşler'e yeni bir yaklaşım:

Suriyeli İslamcı kesimin 2011'deki ayaklanmadan sonra belirgin olarak genişlemesi ve sonradan gelen radikalleşmesi, analistlerin Suriyeli Müslüman Kardeşler için ölüm çanlarını çalmalarına neden oldu. 2014'te bir gözlemci "Balon patlamaya hazır görünüyor," diye yazdı. Son yıllarda örgütün birçok zorlukla karşı karşıya geldiği doğru. Radikal İslamcı grupların yükselişi, Esad rejiminin eski gücüne kavuşması vb. gelişmelerle örgüt tabandaki faaliyetlerini başarıyla yürütemiyor.

Tüm bunları ele aldığımızda, İslami aktivizm çalışmaları içinde genellikle geniş yapısal eğilimlere odaklanan sosyal hareketler teorisini yeniden düşünmemiz gerektiğini gösteriyor. Bunun yerine artık odaklanmak gereken şey daha çok, İslami gruplar içinde yer alan içsel dinamikler olmalı. Mobilizasyon teorisini baz alarak, Suriyeli Müslüman Kardeşleri "örgütsel hayatta kalma" içgüdüsü ile hayat bulan bir "sosyal hareketler örgütü" olarak düşünebiliriz. Böylece örgüt, uzun dönemli bağlılıkları karşılığında, üyelerine siyasi fırsatlar ve sürekli istihdam sağlayan karmaşık bir iç bürokrasi geliştirebilmekte. Bu yapının bir diğer avantajı ise profesyonel beceriler kazandırabilmeleri. (halka ilişkiler, ideoloji üretimi, iş yönetimi, siyasi aktivizm, yardım kuruluşları…). Son olarak da bu yapı Müslüman Kardeşler gençliğinin "partiye bağlılığı" anlamında gerekli olan "sosyalizasyon" için de bir alan bırakıyor.

Dünya Bülteni için kısaltarak çeviren: Cansu Gürkan

AFPAK Bölgesinde İslamcı Politikalar

Matthew J. Nelson, SOAS, University of London

Bu makalede, Pakistan ve Afganistan'a odaklanarak, 2011'den beri Güney Asya'da yer alan hem ana akım hem de militan İslamcı siyasetin parçalanmış yapısını incelenecektir. Ana akım siyasi partilerden hareketle, özellikle, bir dini rütbesi olmayan Müslümanlar tarafından yönetilen Cemaati İslami ve Sunni Deobandi din alimleri tarafından yönetilen Cemaat-ı Ulema-i İslam'a odaklanılacaktır.

Makaledeki anlatı yapısı içinde üç ana tema bulunmaktadır. Birincisi ana akım İslamcı siyasi partilerin seçimlerdeki kaderi. İkincisi, Pakistan Ordusunun ve Afganistan ve Keşmir'de operasyon yapan "vekil" militanlarla arasındaki bağlar. Üçüncüsü ise, Güney Asya'daki militanlar ve Orta Doğu arasındaki ilişkiler.

Pakistan'daki ana akım partiler ve vekilleri

Bu inceleme için üç aktör kümesi, öncelikli bir öneme sahip. Bunlardan birincisi periyodik seçimlere dahil olan siyasi partiler. Yukarıda da belirttiğim gibi özellikle Cemaati İslami ve Cemaat-ı Ulemai İslam'a odaklanacağım. İkinci küme seçim siyasetini reddeden ve medrese temelli eğitimi ve Müslüman misyoner aktivitelerini savunanları içeriyor. (İlk iki kümeyi birlikte ele alıyorum.) Üçüncüsü ise, hem seçim siyasetini hem de ana akım misyoner eğitimini reddeden ve amaçlarını gerçekleştirmek için şiddete başvuran gruplardır.

Ana akım:

1947'de Pakistan'ın kurulmasından kısa bir sure sonra, Cemaati İslam ve Cemaat-ı Ulemai İslam liderleri İslam ve modern devlet arasındaki ilişki konusunda farklı fikirler dile getirdiler. Hangi grubun denetleyici olacağı konusunda anlaşmazlık yaşadılar. Cemaati İslam dini bir rütbesi olmayan Ebu'l A'lâ el-Mevdudî gibi Müslüman entelektüel bir ismin devrime öncülük yapabileceğini öne sürerken, Cemaat-ı Ulemai İslam ise Deobandi medreselerinde eğitim almış din alimlerinin özel bir rolünün olması gerektiğini savunuyordu.

Pakistan'ın 1947'de kurulmasından sonra en az on yıl boyunca, Cemaati İslami lider kadrolarını Pakistan'da üniversite eğitimi alan bürokratik, yasal ve profesyonel elitlerden oluşturdu. Bununla bağlantılı olarak Aralık 1947'de, Said Ramazan adında bir Mısırlı Müslüman Kardeşler üyesinin (Hasan el Benna'nın damadı) yardımıyla grubun öğrenci ayağı oluşturuldu. Parti yıllar boyunca kalabalık seçim arenasında mücadelesini sürdürdü. Fakat Cemaati İslam'ın seçim siyasetine katılma kararında birçok zorluk söz konusuydu. 1958'den sonra partinin aday göstermeye karar vermesi parti içinde bölünmelere yol açmıştır.

1965 yılında Mevdudî kadınların siyasetteki rolü konusundaki duruşunu değiştirerek, devlet başkanlığı konusunda Muhammed Eyüp Han'a meydan okuma teşebbüsü karşısında Muhammed Ali Cinnah'ın kızkardeşi Fatıma Cinnah'ı destekledi. Fatıma Cinnah bu seçimlerde başarısız oldu fakat 1960'larda açıkça görüldüğü gibi, öğrenci siyaseti sahası içindeki bölünmeler (Eyüp Han tarafından sessiz sedasız desteklenen sol karşıtı gruplarla birlikte), Karaçi Üniversitesi ve Lahor'daki Punjab Üniversitesi'de birçok seçim zaferini garanti altına almış oldu.

Fakat kampüs dışında Cemaati İslami'nin seçim performansı oldukça düşüktü. Bunun bir nedeni Eyüp Han'ın yoğun baskı kampanyasıydı. Seçimlerdeki bu zayıflık özellikle, Cemaati İslami'nin mecliste sadece dört koltuk alabildiği 1970 seçimlerinde açık bir şekilde görünmeye başladı. 1970 seçimlerini Cemaat-ı Ulemai İslam ise, millet meclisinde yedi koltuk ve Pakistan il genel meclisinde dokuz koltuk elde ederek, görece daha iyi durumda tamamladı.

1960'ların sonlarında ve özellikle 1970 seçiminden sonra, Cemaati İslami'nin ana akım ve militan siyaseti değişmeye başladı. Partinin öğrenci kanadından bazı üyeleri, Doğu Pakistan'daki kampüslar içinde Bengal özgürlük güçlerini bastır-

mak için El Bedir olarak bilinen devlet destekli bir milis kuvveti oluşturdular. 1950'ler ve 1960'larda ise hem Cemaati İslami hem de Cemaat-ı Ulemai İslam, Pakistan ordusu ve sivil liderleri ile aralarındaki belirli mesafeyi sürdürmeye çalıştı. Fakat 1971'de Pakistan'ın bölünmesi ile bu mesafe ortadan kaybolmaya başladı.

Pakistan içinde, ne Cemaati İslami'nin ne de Cemaat-ı Ulemai İslam'ın militanlığa doğrudan dahil olduklarına dair bir vurgu yapılmaması çok önemli. Militanlığın geçerli formları, Doğu Pakistan'da El Bedir, Keşmir'de Hizb-ül Mücahidin, Afganistan'da Hizbi-i İslami ve Punjab, Karaçi ve Belucistan'da Şii karşıtı Deobandi vekilleri Leşker-i Cenkvi gibi Cemaati İslami vekilleri aracılığıyla yürütülüyor.

Aslında bu merkez sağ siyasi alanı içinde bile, Cemaati İslami ve Cemaat-ı Ulema-i İslam gibi dini partilerin genellikle destekleyici rolü oynadığını aklımızda tutmalıyız. Yine de 1987 yılının başlarında Cemaati İslami lideri olarak Mian Tufail Mohammed'den sonra gelen Gazi Hüseyin Ahmed, partisinin temelini "öncü kuvvet" yöneliminin ötesinde, daha geniş bir sosyal, ekonomik ve siyasi kaygılar güden kitlesel bir yapılanma olması için büyük bir çaba gösterdi.

1990-1993 yılları arasında, hem Cemaati İslami hem de Cemaat-ı Ulemai İslam, Pakistan Müslüman Birliği'nden Navaz Şerif tarafından yönetilen merkez sağ koalisyona katıldı. İttihat-i Cumhur-i İslami olarak bilinen bu koalisyon, Pakistan Kuvvetlerarası İstihbarat Servisi'nin yardımıyla 1988 yılında, Benazir Butto gibi sol kanat halkçıların geri dönüşünü engellemek için kuruldu. Fakat 1988 seçimlerinde Benazir Butto 93 koltuk alarak koalisyonu mağlup etti.

Ancak iki yıldan az bir süre sonra Benazir Butto hükümeti sona erdi. Bir sonraki seçimlerde de koalisyon, 106 koltuk elde ederek, kolayca galip geldi. Bu sefer de, Cemaati İslami'ye Navaz Şerif kabinesinde yer verilmedi. Aslında koalisyon da çok uzun sürmemişti. 1993'te Navaz Şerif hükümeti de sona erdi. Bu sefer Benazir Betto, Cemaati İslami'ye sadece üç koltuk ayırarak, iktidara geri geldi.

Son olarak, Butto hükümetinin 1997'de ikinci kez iktidardan düşmesinden sonra, Cemaati İslami Pakistan'ın "yozlaşmış" seçim sistemini kötülemeyi ve boykot etmeyi tercih etti. Onlara başka partiler de katıldı ve Navaz Şerif tek parti olarak iktidara geldi. 1999 yılında ise Navaz Şerif, Pervez Müşerref tarafından alt

edilince hem Cemaati İslami hem de Cemaat-i Ulemai İslami için seçim kaderi yeniden canlandı. Cemaati İslami ve Cemaat-i Ulemai İslam, 2002 seçimlerinde 45 koltuk elde ederek, Müttahida Meclis-i Amal olarak bilinen yeni bir dini ittifak kurdu. Fakat 2006'dan sonra Sünni bir paralel yargı yapısı oluştu. Müttahida Meclis-i Amal, tövbe etmeyen, din değiştiren erkeklere ölüm cezası verdi. Bugün bile hala Pakistan'da din değiştirmeyi yönetecek bir yasa yok. Aslında İslamlaştırma ajandası yavaşladıkça, Müttahida Meclis-i Amal sosyal ve ekonomik reformu sağlamak adına daha pragmatik bir program inşa edebilmek için kendi dini platformundan vazgeçti.

Müşerref'in siyasi kaderi zayıflamaya başladıkça, Müttahida Meclis-i Amal'in seçimlerdeki pozisyonu da düşmeye başladı. Ve 2008 seçimleri sırasında Müttahida Meclis-i Amal iktidardan düştü. Son olarak 2013 genel seçimlerinde, hem Cemaati İslami hem de Cemaat-i Ulemai İslami, 1970'den beri onlara en iyi seçim performansını sınan figürlere geri döndü. Toplam oyların %5'ini alarak, Cemaat-i Ulemai İslami 15, Cemaati İslami ise 4 koltuk elde etti.

Son yıllarda seçimlerdeki başarısızlıklar İslam'a yakın genç vatandaşları Cemaati İslami'den ve Cemaat-i Ulemai İslami'den uzaklaştırdı. Bazıları, İmran Han tarafından yönetilen Pakistan Tahreek-e Insaf (Pakistan Adalet Hareketi) Partisi gibi yeni merkez sağ partilerini denemek istedi. Bazıları, parti ve hareket arasındaki ayrımı hatırlatarak, Müslüman sosyal gelişme hareketlerine yöneldi. Ve birçoğu da, her zaman değil ama genellikle Pakistan Ordusu ile işbirliği içinde olan militan örgütlerin yolunda ilerlemeye devam etti.

Militan

Cemaati İslami ve Cundullah gibi terrorist gruplar arasındaki ilişkiyi, aynı Cemaat-I Ulemai İslam'ın ile Taliban gibi isyancı gruplarla arasındaki ilişki gibi, çözmek oldukça zor. Benim Taliban ile ilgili üzerinde durmak istediğim şey, Pakistan Ordusu'nun "iyi" ve "kötü" Taliban diye bir ayrımda bulunması. Ayrıca "kötü" Tehreek-e Talibtan Pakistan'ın belirli unsurları ile Cemaati İslami'nin Cundullah gibi yan kuruluşları arasındaki bağlantıyı da ele alacağım.

Üyelerinin "Afgan" Taliban olarak bilindiği grubun lideri, el Kaide lideri Usema bin Ladin'i Afganistan'da saklamasıyla bilinen Molla Ömer'di. Yıllar boyun-

ca Molla Ömer'den gelen herhangi bir rehberlik olmadan, Afgan Taliban liderliği Afganistan'daki seçim hükümetiyle yaşanan iç savaş müzakerelerini sürdürdü. Pakistan Afgan hükümeti ve Afgan Talibanı ile görüşmeleri desteklese bile, Pakistan Ordusu "kötü" Tehreek-e Taliban Pakistan olarak gördüğü grubu ortadan kaldırmayı amaçladı.

2007 yılında farklı birçok Tehreek-e Taliban komutanı tek bir Tehreek-e Taliban Pakistan grubu altında, Beytullah Mehsud liderliğinde bir araya getirildi. 2009'da Beytullah, ABD tarafından bir insansız hava aracı ile öldürüldüğünde, grup liderliği Hakimullah Mesud'a geçti. Beytullah ve Hakimullah tarafından yönetilen büyük saldırılar, Tehreek-e Taliban Pakistan'ın devlet karşıtı yapısını açık bir şekilde gösteriyor. Fakat Hakimullah da aynı Beytullah gibi, 2013'te, ABD tarafından gönderilen bir insansız hava aracı tarafından öldürüldü. Böylece liderlik, Nobel ödülü sahibi Malala Yusufzay'a yönelik gerçekleşen saldırıyla tanınan Fazlullah'a geçti. Fazlullah'ın seçilmesi grup içinde çatlaklara neden oldu. Bunun başlıca nedenlerin beri onun Mehsud soyundan ve Deobandi geleneğinden gelmemesiydi.

Aslında Fazlullah yerine düşünülen diğer bir isim ise Güney Vezfiristan'dan Han Said (Sajna Mehsud)'di. Mehsud Molla Ömer'e bağlılığını defalarca dile getirdi. Fakat daha sonra ortaya çıktı ki kendisi Molla Ömer'den ziyade, Ebu Bekir el Bağdadi ve İslam Devleti'ne bağlıydı.

IŞİD 2013 yılında, Suriye'de, el-Kaide'nin Nusra Cephesi olarak bilinen bir kolunun ortaya atmasıyla, Usama bin Ladin'den sonrası için, Eymen el-Zevahiri ile Ebu Bekir el Bağdadi arasında bir liderlik mücadelesi gerçekleşmesiyle ortaya çıktı. El Bağdadi Nusra Cephesi'ni, kendisinin yönettiği yeni kurulan örgüt İslam Devleti içinde sönümlemek istiyordu. Fazlullah Tehreek-e Taliban Pakistan liderliği için yarışa girdiğinde, rakibi Han Said yenilgiye uğradı. Böylece diğerlerinin de kendisine el Kaide – İslam Devleti rekabeti içinde bir yer bulması gerekti.

Sonuç

Devlet karşıtı militan örgüt Tehreek-e Taliban Pakistan'a takdirini iletmesinden sadece birkaç ay önce, Cemaati İslami lideri Münevver Hüseyin, Mısırlı Müslüman Kardeşler lideri Muhammed Mursi ile, önce Kahire'de sonra ise

İslamabad'da görüşmeler gerçekleştirdi. Fakat Sirac-ül Hak'ın seçilmesiyle, Cemaati İslami, Tehreek-e Taliban Pakistan'a yönelik desteğini geri çekti.

Yine de Pakistan'daki Cemaat deneyimi ile Mısır'daki Müslüman Kardeşler arasında bir fark var. Pakistan'da militan vekiller Cemaati İslami'yi ordudan ayrı tutmuyor, Pakistan'ın Hindistan'a yönelik rekabetinde, İslamcılık ve Ordu birlikte çalışıyor.

Güney Asya'da, hem siyasi partiler, hem dava hareketi hem de militan örgütler bağlamında, yekpare bir İslami mevcudiyet olduğunu söylemek imkansız. Aksine, derin rekabetçi bir İslamcı siyasi alan söz konusu.

Ana akım İslamcı partilerin seçimlerdeki başarılarının düşmesi bu değişimi açıklamakta yeterli değil. Ana akım ve militan siyaset arasında basit bir ayrım yapmak, militan örgütler ile ve onlara karşı çalışan siyasi partilerle ilgili asıl dinamikleri anlamak için yardımcı olacaktır. Devlet yönelimli partiler ve devlet karşıtı isyancılarla ilgili kesin bir tanımlama yapmak için henüz çok erken. Fakat IŞİD'in yükselmesi, daha tutucu bağlarının olduğu açık bir şekilde göstermiş oluyor. Ana akım partiler, askeri aktörler ve vekil militanlar arasındaki işbirliği meselesi çözülseydi, İslamcılık Güney Asya'da şiddete yönelmek yerine daha "normal" şekilde ilerleyebilirdi.

> DÜBAM DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

ARAP BAHARI SONRASI ORTADOĞU VE İSLAMİ HAREKETLER

> 2015 EKİM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam